

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM AÇISINDAN ÜNİVERSİADE (DÜNYA ÜNİVERSİTE OYUNLARI) İZMİR 2005

Elif YILDIZ*
Selin BİTİRİM**

Öz

Kültür, insanoğlunun duygu, düşünce ve davranışlarının art alanı olarak tanımlanabilmektedir. Çok boyutlu bir kavram olan kültürün her toplumda farklı nitelikte olduğu ve çeşitli iletişim yolları ile kuşaktan kuşağa aktarılarak, aynı kültürü paylaşan kişiler arasında ortak değerleri ürettiği görülmektedir. Kültürlerarası iletişim ise, farklı kültür mensupları arasındaki iletişimi ifade etmektedir ve git-tikçe artan kültürlerarası karşılaşmalarda, kültürel farklılıklardan kaynaklanan yanlış anlamaları azaltıp iletişim etkinliğini sağlamak için, disiplinlerarası bir bilim dalı olarak ele alınmaktadır. Günümüzde en renkli uluslararası karşılaşmalara ev sahipliği yapan sportif organizasyonların da, kültürlerarası iletişim kapsamında değerlendirilen farklı kültürlerin birbirini tanıması, anlaması ve önyarguların azaltılması konusunda önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Oysa Üniversiade projeleri gibi görece yeni sportif organizasyonların hazırlık, organizasyon süreci ve sonrası aşamalarında kültürlerarası iletişim disiplininin gerektirdiği özenin tam anlamıyla gösterildiği söylenememektedir ki, bu durum çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır. Kültürlerarası iletişime konu olan tüm sportif karşılaşmalar gibi Üniversiade projelerinin de tüm aşamalarında profesyonel bir yaklaşım sergilenmesi, bu organizasyonların kültürlerarası diyalogu besleyen bir nitelik taşımasına yardımcı olacak ve farklı kültürlerin birbiriyle kaynaşmasına olumlu katkıda bulunacaktır. Bu çalışmanın amacı, kültürlerarası iletişimi pozitivist kuramdan yararlanarak ampirik veriler doğrultusunda Üniversiade (Dünya Üniversite Oyunları) İzmir 2005 örneği üzerinden inceleyip 2011'de Erzurum'da yapılacak olan spor oyunlarında kültürlerarası iletişimin etkinliğini sağlayacak önerilere yer vermektir.

Anahtar sözcükler: İletişim, kültürlerarası iletişim, Üniversiade (Dünya Üniversite Oyunları) 2005 ve 2011.

Abstract: Üniversiade (The World University Plays) İzmir 2005; In Terms Of Intercultural Communication

Culture can be described as the background of humanbeing's emotions, ideas, and behaviors. Culture, which has multi-dimensions is seen in different character in every community. Also it flows among generations with various communication ways. Intercultural communication, however, expresses the communication among the different members of culture and it is accepted as interdisciplinary science in order to reduce the misunderstandings which occurs in cultural differences in that gradually increasing in confrontation. In today the sportif organizations, which host the international meetings, plays an important role to know different cultures, understand each other and reduce the prejudices. However, it is difficult to say that the care which is needed intercultural communication discipline on

*Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, Araştırma Yöntemleri Anabilim Dalı, elifyildiz75@mynet.com
** Ms.C., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, selinbitirim@gmail.com

preparation, organization process and after the organization levels of relative new sportive organizations like Universiade, can not be taken. And this situation composes the basic problematic of this study. Showing professional approaches in Universiade projects can reinforce intercultural dialogue and contribute to blend of different cultures each other in positive way. The main aim in this paper is to emphasize the intercultural communication studies on the model of Universiade (The World University Plays) Izmir 2005 and which will be hold in 2011in Erzurum with positivist theory and give suggestions to provide the effectiveness of the intercultural communication.

Key words: Communication, intercultural communication, Universiade (The World University Plays) 2005 & 2011.

GİRİŞ

Sosyal statü, din, dil, yaşam biçimi gibi kalıpları ortadan kaldıran evrensel bir fenomen olarak değerlendirilen sporun, farklı kültürlerden gelen insanları birbirine yaklaştıran, ortak heyecan yaratan, rekabet, eğlence, yarışma, galibiyet, yenilgi gibi bir çok farklı duyguyu aynı anda yaşatan bir ortam sunduğu görülmektedir. İlk başlarda bireysel aktivite ve boş zaman değerlendirme aracı olarak tanımlanan sporun, zamanla kitlesel bir nitelik kazanmaya başlamasıyla, sınırları aşan uluslararası bir kimliğe bürüldüğü görülmektedir. İletişimsel açıdan spor organizasyonlarının, insanların ana dilleri ne olursa olsun konuşacak ortak dili rahatlıkla bulabilmeleri ve sosyal bağlarını güçlendirme açısından son derece önemli olduğu söylenebilmektedir. İçinde barındırdığı bu nitelikleriyle uluslararası bir konuma gelen sportif faaliyetlerin, sadece insanların dış dünyaya karşı kendilerini ifade ediş biçimi olmaktan çıktığını, ülkelerin kültürlerarası ilişkilerinde stratejik önem taşıyan etkili taktik araçlar haline geldiğini söylemek mümkündür.

Olimpiyat oyunlarından sonra dünyanın en önemli spor organizasyonlarından biri olarak kabul edilen Universiade (Dünya Üniversite Oyunları), farklı ülkelerden ve farklı kültürlerden gelen üniversiteli sporcuları

kaynaştırması ve farklı kültürlerin tanınmasına olanak veren yapısından dolayı, kültürlerarası iletişim açısından da ön plana çıkmaktadır. Universiade gibi dünya çapında geniş katılımlı ve büyük izleyici kitlesine sahip sportif organizasyonlarda barınma, ulaşım, konaklama, çevre güvenliği gibi teknik detaylar öncelikli olarak ele alınmakta, bu bağlamda kültürlerarası iletişim sürecine gereken özenin gösterilmediği ileri sürülebilmektedir. Tüm bu teknik detaylar bütünüyle kültürlerarası iletişim disiplini içinde yer alsa da, kültürlerarası iletişim esasen bundan çok daha fazlasını içeren karmaşık bir örüntü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu karmaşık örüntüyü sadece teknik detaylara önem vermek gibi yüzeysel bakış açısıyla geçiştirmek, kültürlerarası iletişim pratiğinde dramatik sonuçlara yol açtığından organizasyonların başarısına gölge düşürmektedir ki, bu durum çalışmanın öncül sorunu olarak belirmektedir. Buna ek olarak, başarısız kültürlerarası karşılaşmalara sahne olan sportif organizasyonlar; düzenlendiği ülkelerin imajını ve itibarını da olumsuz yönde etkileyerek kültürlerarasında var olan önyargıları güçlendirmekte ve bunların sonucu olarak kültürlerarasında derin bir uçurum inşa etmektedir. Bu sorunu giderebilmek için ise, öncelikle kültürlerarası iletişimin doğru

bir şekilde yorumlanmasının ve uygulanmasının gerektiği söylenebilmektedir. Kültürlerarası iletişim genel anlamı ile farklı kültür mensuplarının sözlü ve sözsüz iletişim kodlarıyla benzerlikleri ve farklılıkları paylaştıkları ortak bir dil üretimi olarak tanımlanabilmektedir. Bu çalışmanın amacı tanımlanan sorun çerçevesinde, farklılıklara saygı anlayışı ile oluşacak kültürlerarası iletişim yetisini elde etmek ve buna koşt olarak, çalışmanın temel sorunu olarak belirtilen yanlış anlaşılmalara ve önyargıların önüne geçilebilecek sağlıklı bir iletişim atmosferi ile kültürel diyalogu güçlendirmektir. Çünkü Üniversiade gibi birçok sportif faaliyeti kapsayan spor organizasyonları, ülkeler arasında barış, dostluk, dayanışma ve iyi niyet ortamının gelişmesine katkıda bulunan ve ülkeler arasındaki gergin havayı yumuşatan etkili diplomatik araçlar olarak algılanmaktadır. Bu gibi spor organizasyonlarına başarılı bir şekilde ev sahipliği yapmak veya bu organizasyonların düzenlenmesine destek vermek, söz konusu ülkenin uluslararası iletişimde yetkinlik kazanmasını sağlamaktadır. Bu da sağlıklı kültürlerarası ilişkilerin yapılmasına yardımcı olmaktadır. Kültür ve iletişim birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen iki dinamik kavram olduğundan öncelikle çalışmaya temel oluşturan bu iki kavram üzerinde durulacaktır.

İletişimde Kültür ve Kültürde İletişim: Kültürlerarası İletişim

İletişim, en genel anlamıyla bilgi, duygu ve düşüncelerin paylaşılarak karşılıklı aktarma, anlama ve anlaşmanın hedeflendiği dinamik bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım gereği, kültürlerarasında da, karşılıklı bilgi alışverişinin yaşandığı dinamik ve süreklilik özelliği gösteren iletişimin varlığından bahsedilebilmektedir. Bu bağlamda öncelikle ötekiyle değiş tokuşta bulunmak olarak de-

ğerlendirilen iletişim olmaksızın toplumsal ya da bireysel bir yaşamın düşünülmediği, dolayısıyla iletişimin hem bir gerçeklik hem de kültürel bir model olarak ortaya çıktığı ifade edilebilmektedir. "İletişim ötekinin temsil edilmiş tarzıyla bağlantılıdır; çünkü iletişim yaymaya dayandığı kadar bir birey ya da toplulukla karşılıklı olarak edimde bulunmaya dayanır. Basit bir iletişim edimi bile aslında bir kültürün ya da bir toplumun tarihini kendinde yoğunlaştırır" (Tutal, 2006: 123). Buna göre kültür, iletişimin hem içeriğini, hem de konusunu belirleyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır ve kültürlerin birbirinden etkilenmesi de iletişim aracılığıyla gerçekleşmektedir.

İletişimin dönüşümcü yapısı en çok bilgi iletişim teknolojilerinde kendini hissettirmekte ve sürekli evrinen iletişim, kültürlere yönelik yeni açılımlar yaratmaktadır. Yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle bugün dünyanın bir ucundan diğerine anında haberleşmek mümkün hale gelmiştir. Bununla birlikte, teknikte yaşanan gelişmelerin toplumlar ve kültürler arasında iletişimsel anlamda yaşanan uçurumu giderek derinleştirdiği de gözlenmektedir.

"Aslına bakılırsa tekniklerin gelişkinliği farklı kültürden insanları birbirine yaklaştırmamaktadır, farklı bakış açılarının olduğunun farkına varılmasını sağlayarak, toplumları ve kültürleri birbirlerinden farklılaştıran unsurların neler olduğunu görülmektedir. Bu noktada fiziki mesafelerin ortadan kalkması, kültürel mesafelerin önemini ortaya çıkarmaktadır" (Tutal, 2006: 125). Kültürel mesafelerin artışı da, birbirlerinin kültürüne uzak kişiler arasında sağlıklı iletişim kurup sürdürme amacını taşıyan kültürlerarası iletişim kavramını ön plana taşımaktadır.

Kültürlerarası iletişim olgusunu anlamak için, çok boyutlu bir kavram olan kültür kavramını incelemek gerekmektedir. Kültür kavramı pek çok açıdan ele alınabilen bir fenomendir ve bu kavramı daha iyi anlayabilmek adına kelimenin etimolojik kökenine de yer vermek gerekmektedir. "Kültür sözcüğü Latince 'colere'den türetilmiştir. Sözlük anlamıyla 'colere' ekin, sipariş, bakım demektir" (Kartarı, 2001: 13). "Kelimenin özüne inildiğinde Latince'deki 'cultura'nın ekip biçmeyi, yetiştirmeyi, büyütmeyi vb. ifade ettiği görülür" (Güneş, 2001: 20). Konu açısından bakıldığında kültür üzerine birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Yapılan tanımlardan birine göre kültür, "bireyin kendini gerçekleştirmesine ve bizzat gelişmenin gelişimine katkıda buldukları ölçüde, tüm alanlarda ve her bakımdan, insan ve insanlığın ortaya koyduğu ilerlemelerin bütünüdür" (Moles, 1983: 17). Tanımdan da anlaşıldığı üzere, kültür, birikimsel bir bütünlük yaratmakta ve hayatın her alanındaki ilerlemelere koşut olarak gelişmekte ve üyelerine bir değer ifade etmektedir.

Diğer bir tanıma göre kültür, "insanların oluşturduğu, yaşadığı ve kuşaktan kuşağa aktardığı bir yaşama biçimidir" (Erol, 1999: 243). Bu tanımda da kültürün oluşup devamlılığının sağlanabilmesi, kolektivitinin varlığına bağlı bir olgu olarak ele alınmaktadır.

Yapılan başka bir tanım ise kültürü, insan doğasının psikolojik artalanı içinde ve insan psişesini biçimlendiren bir öge olarak ele almaktadır:

İnsan biyolojik varlık alanının yanı sıra bir de psiko-sosyal varlık alanına sahiptir. İnsanı öteki varlıklardan ayıran bu alandır ve insani eylemler; bu alanda insanın doğumdan sonra öğrendiği bilgi, sanat, gelenek,

görenek, inanç ve alışkanlıkların denetiminde gelişip gerçekleşir. İnsanın sosyal varlık alanına hükmeden bu özelliklerin hepsine birden sosyal antropoloji literatüründe 'kültür' adı verilmektedir (Maden, 1993: 137).

Buna göre insan davranışlarının nedeni kültür doğrultusunda oluşmakta ve sonuçları da yine kültür çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ortaya çıkan davranışların değerlendirilmesini sağlayan soyut bir mekanizma olarak kültür; davranışların oluşmasında, pekişmesinde ya da değişmesinde etkili olmakta, dolayısıyla sürekli bir kurgulamayı içermektedir.

Kültüre, içinden doğup büyüdüğü toplumun yaşam tarzını belirleyen bir unsur olarak da bakıldığı görülmektedir. "...Kültür, kazanılan bir davranış kalıbı olarak nitelenen, insanın yaptığı-yarattığı her şeyi içeren bir yaşam biçimidir. Kültür, böyle bir yaşam biçimi niteliğiyle gelenekten töreye; konuşmadan müziğe; yiyecekten içeceğe; konuttan giyeceğe kadar tüm insani davranış kalıplarını içeren karmaşık bir oluşum, bir bütündür" (Engin, 1990: 171). Bu tanımda da kültür, bir yaşam biçiminin oluşmasını ve dışa vurumunu sağlayan dinamik ve birikimsel bir olgu olarak ele alınmaktadır. Benzer bir tanıma göre ise kültür, "insana yüklediği işlevlerle, getirdiği sınırlamalarla, bunların sonucunda belirlenen kurallar veya benimsenmişlerle oluşan bir yaşama biçimi, bir hayat alanıdır; o alanın içinde olanlar kültürün örtülü ve açık etkileriyle şekillenirler" (Güven, 1999: 1). Buna göre iletişimde bulunan kişiler, belli bir mekan ve zamanda kültür (simgeler) üzerinden birbirleriyle karşılıklı etkileşimde bulunmaktadır. Daha açık bir ifade ile kültür, "kuşaktan kuşağa geçen ve toplumdan bireye kazandırılan bir yaşama

biçimi olup, toplum tarafından yaratılmış olan ayrıntılı değerler ve anlamlardan oluşan simgesel bir toplum çevresi ya da Williams'ın ifadesiyle, bir anlamlandırılma sistemidir" (Gökçe, 2002: 56). Bu doğrultuda kişilerin anlam dünyalarının uyuşması olarak da ifade edilebilen iletişimin, aktif bir etkileşim sürecinde eylemde bulunanlar tarafından anlamları belirlenen simgeler üzerinde gerçekleştiği gözlenmektedir.

Burada yer verilen tanımların ortak özelliğine bakıldığında, kültür kavramının canlı bir organizma gibi düşünüldüğü ve kültürün; zamana, mekana ve toplumlara göre değiştiği görülmektedir. Kültür, ait olduğu toplumdaki düşüncelerin toplamıdır ve her kültür, içinde doğup geliştiği toplum için bir değer ifade etmektedir.

En basitinden en gelişmişine kadar tüm toplumların bir kültürü vardır. Aralarında benzeyen kültür unsurları bulunsa da hiçbir toplumun kültürü tam olarak diğerkine benzemez. Her sosyo-kültürel sistem kendine özgü değerlere, normlara, gelenek, görenek ve törelere sahiptir. Bir toplumda iyi ve doğru olarak kabul edilen bir davranış kalıbı, başka bir toplumda yasaklanan bir davranış olarak karşımıza çıkabilir (Sümer, 1995: 507).

Her kültür, içinde yaşanan toplumda sosyalleşme süreciyle öğrenilmekte ve her türlü iletişim yoluyla nesilden nesile aktararak devamlılığı sağlanmaktadır. Bu nedenle kültür ve iletişim kavramları birbirinden ayrı düşünülemez.

Kültür ve iletişim kavramlarının sentezinden oluşan kültürlerarası iletişim olgusu, giderek küreselleşen günümüz dünyasında önemle üzerinde durulan bir bilim dalı olarak kar-

şımıza çıkmaktadır. Kültürlerarası iletişim en genel ifade ile, kültür ve iletişim kavramlarının bir araya gelmesiyle oluşan sosyal bir olgudur ve farklı kültürler arasındaki iletişim olarak tanımlanmaktadır. Kartarı'ya göre kültürlerarası iletişim, "farklı kültürlere mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıların algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinlerarası bir bilim dalıdır" (Kartarı, 2001: 22). Bir başka tanıma göre ise kültürlerarası iletişim, "kavramın kendisinden de anlaşıldığı gibi, farklı kültürlere mensup insanlar arasında gerçekleşen bilgi alış-verişi ve değişimidir" (Selçuk, 1999: 319). Akademik literatürdeki en yaygın tanıma göre kültürlerarası iletişim, "genellikle farklı kültürlere mensup bireyler ya da gruplar arasında gerçekleşen iletişim faaliyetleri" (Samovar ve Porter, 1991: 70) olarak ifade edilmektedir ve dünyadaki gelişmelere koşut bir şekilde, daha sıklıkla karşılaşılan 'öteki'leri doğru anlamlandırmak için referans kabul edilmektedir. Günümüzde farklı kültürler arasındaki iletişimin, özellikle küreselleşme olgusu ile hız kazandığı bir gerçektir ve içinde yaşadığımız çağa damgasını vuran küreselleşme olgusunun da kültür kavramıyla yakından ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Küreselleşme farklı toplumsal kültürlerin ve inançların daha yakından tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yaygınlaşması ve yoğunlaşması sürecini meydana getirmektedir. Küreselleşme sürecinde dünya bir yandan küçülmemekte, bir yandan da parçalanmaktadır. Kavram bize dünyadaki tüm insanların toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda birbirleriyle yoğun bir iletişim ve etkileşim sürecine girmelerinin kaçınılmaz olduğunu anlatmakla birlikte, ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda toplumsal değişmeye

ilişkin tartışmaların da odak noktasını oluşturmaktadır... Küreselleşmenin kültürleri etkileyerek küresel bir kültürü ürettiği görüşü yaygındır (İlgaz, 2000: 175-176).

Dünyanın küreselleşmesi, farklı ve daha önce hiç bilinmeyen kültürleri de her an bize yaklaştırmakta ve farklı kültürlerle karşılaşma sıklığını arttırmaktadır. Bu da McLuhan'ın 'küresel köy' terimini doğrulamaktadır. Dolayısıyla, günümüz dünyasında 'yabancı' kavramı da 'tanınmayan, bilinmeyen' anlamlarından uzaklaşmaktadır. Her geçen gün artan uluslararası ilişkiler ve sınır ötesi faaliyetler, farklı kültürlerle duyarlı olma, farklılığı anlayıp kabul etme ve yönetme becerisini zorunlu kılmaktadır. Bu noktadan hareketle kültürlerarası iletişim pratikleri çerçevesinde, kültürel dönüşümün son derece yoğun ve hızlı yaşandığı günümüzde kültüre yönelik etnomerkezci yaklaşımların terk edildiği ve kültürlerin; küreselleşme sürecinin yarattığı etkileşimi sağlıklı kılmak için 'yabancı' gelen kültürleri 'tanıdık' hale getirip anlamaya çalıştıkları ileri sürülebilmektedir. Küreselleşen dünya bizlere çok kültürlü olma fırsatını sunmaktadır. Çok kültürlülük de öncelikle kültürel birlik ile söz konusu olmaktadır.

Kültürel birlik, aynı dünyayı paylaşmayan yani değerleri, inançları, davranış tarzları farklı olan grup üyeleri arasında bir iletişim sağlamaktır... Hess'e göre kültürel birlik şu durumlarda oluşturulabilir: Üyeler kültürel farklılıklara saygı göstermelidir. Üyeler kültürel farklılıklara açık olmalı ve kültürel olarak zıt veya farklı olan grup içinde öğrenmeyle mücadele edebilmelidir. Üyeler birbirleriyle iletişim kurmak istemelidir (Özdemir, 2005).

Kültürel birlik olmadan, kültürel bütünleşme olmayacağı açıktır. "...Varlığını sür-

dürebilir olarak nitelenen tüm toplumlar kurallara dayalı olarak bütünleşmiş toplumlardır ve bu bütünleşmede en önemli rolü kültür yerine getirmektedir" (King, 1998: 114). Gittikçe yoğunluk ve önem kazanan kültürlerarası karşılaşmalar, farklı kültürlerle mensup insanlarla iletişim kurmayı gerektirmekte, bu da kültürlerarası iletişim disiplininin bilimsel olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Bu nedenle kültürlerarası karşılaşma ve ilişkilerin en yoğun yaşandığı dinamik bir etkileşim ortamı olarak sportif organizasyonların, kültürlerarası iletişim açısından büyük önem taşıdığı söylenebilmektedir.

Kültür ve Spor Organizasyonları Etkileşimi

Günümüzde kültürel ilişkileri geliştirmek ve sözü edilen kültürel birliği sağlamak amacıyla, farklı kültürlerin üyelerini bir araya getiren çeşitli sanatsal, sosyo-kültürel ve sportif organizasyonlar yapılmaktadır. Bu etkinlikler aracılığıyla, her ülke insanı, kendisi dışındaki kültürlerin yaşam pratikleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve kültürlerarası iletişimde yetkinlik elde etme fırsatı yakalamaktadır. Bu yapılan etkinlikler içinde, özellikle spor oyunlarının, kültürel ilişkileri yumuşatmak ve kültürleri birbirine yaklaştırarak barış rüzgarları estirmesinin yanında, farklı kültürleri coşkulu bir ortamda kaynaştırması bakımından ayrı bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu noktada kültürlerarası iletişim ve spor organizasyonları etkileşiminden önce, spor ve kültür ilişkisini incelemek gerekmektedir. "İnsanların, vücutlarına ait gücü veya çevikliği yarıştırmaya, zihin güçlerini birbiriyle kurallara uygun biçimde sinama niyeti taşıyan karşılaşma ve karşılaştırmaların, insanların kendi becerilerini, zihin ve beden güçlerini başarıya dönüştürme arzusunun sonucu olan ya-

rışma ve yarışmaların adına spor denilmektedir" (Güven, 1999: 5). İster bireysel, isterse takım halinde yapılsın sporun her türlü, insanoğlunun en ilkel içgüdülerine seslenmektedir. Oyun, eğlence, rekabet ve kazanma isteği bunlar arasında sayılabilmektedir.

Günümüzde spor sosyal, biyolojik, psikolojik ve sanatsal işlevi olan, kültürel ve ahlaki bir olgu olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, insanın, aklını ve vücudunu kullanarak rakibine, kendisine, tabiata, mesafeye ve zamana karşı, eşit kurallar içerisinde yaptığı bir mücadele şekli olarak sporun, temelinde mücadele ve rekabet unsuru bulunduğu gözlenmektedir. Spor, bireylerdeki potansiyel enerjiyi bedenen ve zihnen en yararlı olacak şekilde tüketen; kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkilerin oluşmasına olanak sağlayan; topluma disiplini, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inanmış bireyleri kazandıran araç olarak değerlendirilmektedir. Spor yapan ve sportif geleneklerini devam ettiren toplumların, birlik ve dayanışma içinde olmalarının yanında barışçı; siyasal, kültürel, ekonomik, bilimsel alanlarda başarılı, dinamik ve yaratıcı olduğu gözlenmektedir.

"Günümüzde spor faaliyetlerinden beklenen işlevlerin arttığı, buna paralel olarak sporun milletlerin kültürel iletişim olanaklarını geliştiren, milletlerarası bunalımları hafifleten, milletleri birbirine yaklaştıran bir özellik kazandığı, ayrıca çağımızda spordan, milletlerarası politikada siyasi etkiyi artırıcı bir propaganda aracı olarak da yararlanıldığı görülmektedir" (Erkal, 1986: 7).

Spor kültürünün bir unsuru olarak, kişilerin ve toplumların düşünce ve davranışlarını şekillendirmekte ve diğer kültür unsurlarını

etkileyerek milli özellikler kazandırmaktadır.

Kültürün spor ile bağının tarihi bir yönü de bulunmaktadır. Toplumların beden eğitimi ve spor tarihlerinin incelenmesi, bugünkü durumu açıklamakta önemli bir kaynak belgeleri oluşturmaktadır. Her toplumun kendine özgü olan gelenekleri, tutkuları ve alışkanlıklarının, toplumun genel yapısını belirlediği, bu noktada kültürel ortamlarına göre değişik özelliklere sahip toplumların, bazı konulara karşı duyarlılıklarının da farklı olduğu gözlenmektedir. Kültür ve spor ilişkisi bağlamında zaman içerisinde kültürdeki, sonuç olarak toplumdaki değişikliklerin, toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik öğelerinden biri olarak değerlendirilen spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirdiği görülmektedir. Spor, kişilerin ve toplumun kültür yapılarını etkilemekte ve biçimlendirmektedir.

Günümüz toplumlarında spor kavramı incelendiğinde, özellikle toplumun spora ilgisinin artması, sporcuların toplumsal statülerinin yükselmesi, spor dallarının kurallarının yeniden düzenlenerek izlenilirliğinin artırılması gibi çeşitli gelişmelerin sporun işlevlerini de değiştirdiği, bu noktada artık "sporun ticari bir sektör, uluslararası bir propaganda aracı, maddi ve manevi kazanç elde etme aracı" (Doğan, 2005: 147) durumuna geldiği vurgulanmaktadır. Günümüzde üzerinde büyük bir ilginin yoğunlaştığı spor faaliyetlerinin, tarihsel süreçte büyük kitlelerin ilgisini çektiği, bu kitlelerin mevcut ve potansiyel tüketicilerden oluştuğu düşünüldüğünde, spor yoluyla yapılan tanıtma ve tutundurma faaliyetlerinin öneminin ön plana çıktığı görülmektedir. "Az harcamayla, çok sayıda ülkeye, kişiye ve kuruma ulaşmayı amaçlayan ülkeler, kurumlar ve

toplumlar, sporu tanıtmaya ve tutundurma amacıyla kullanmaya önem vermeye başlamışlardır” (Moore, 1985: 18). Devlet düzeyinde sporun propaganda aracı olarak kullanılmasının özellikle soğuk savaş döneminde çok yaygın olduğu söylenebilmekte; günümüzde de hükümetlerin kendi uluslarının tanıtılması için büyük paralar harcayarak sportif faaliyetler düzenledikleri ya da bu tür organizasyonlara katıldıkları gerçeğiyle karşılaşmaktadır.

Kültürlerarası iletişim açısından spor yoluyla, farklı kültürlerden gelen sporcular arasında yeni arkadaşlık bağlarının kurulması, var olan dostlukların peçinlenmesi, özgüvenin geliştirilmesi, kişinin çekingenliğini yenerek, daha atak, daha cesur ve kendinden daha emin bir ruh haline girebilmesi mümkün olabilmektedir. Sporun komşuluk bağlarını güçlendirici yönleri dışında, “sağlıklı ve kontrol edilebilir rekabet duygusunu geliştirdiği, stratejik karar alabilme, takımadaşlık ve ekip ruhu ile problem çözme, strateji tespit etme ve uygulama gibi yetenekler kazandırdığı” (Arıkan, 2004: 337) da ifade edilmektedir. Üstelik oyun öncesi, sırası ve sonrasında kişinin hem rakip, hem de takım arkadaşlarının durumlarını değerlendirebilme duygusunu (empati/duygudaşlık) elde edebildiği, sporun gözlem yeteneği kazandırarak liderlik, iletişim ve motivasyon becerilerini artırdığı söylenebilmektedir.

“Ülke içindeki sportif ilişkilerin, kültürel kaynaşmayı teşvik etmesi, davranış ve tavır alışların birleştirilmesi, çevrenin korunması, turizmin teşvik edilmesi, kitlenin boş zamanlarının değerlendirilmesi, sporun geniş kitlelere mal edilmesi, bedeni, ruhi ve fiziki anlamda sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinin bir aracı olarak kullanıldığı görülmektedir” (Keten, 1993: 32). Bu durum, bir yandan

fertilere fayda sağlamakta, diğer yandan ise, sosyal kalkınmanın unsurlarından biri olarak, toplum için önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Görüldüğü üzere, spor oyunları iletişimsel açıdan pek çok işlevler üstlenmektedir ve gerek kültür, gerekse iletişim açısından bu denli önem taşıyan spor oyunlarının temelinin Antik Yunanistan’daki olimpiyatlara dayandığı bilinmektedir.

Antik Olimpiyatlar Eski Yunanistan’da site devletleri arasındaki birliği sağlamak amacıyla Olimpia adıyla, Mora yarımadasındaki Oлимп Dağı eteklerinde kurulu Olimpos kentindeki Zeus tapınağının bulunduğu yerde, M.Ö. 776 yılında başlamış ve 1169 yıl süresince 293 defa düzenlenerek M.S. 394 yılına kadar devam etmiştir. Oyunların en önemli özelliği, Olimpiyat Barışı (Erecheria) geleneğini çok uzun yıllar sürdürmesidir (Özdilek ve Şentürk, 2002: 466).

Olimpiyatların babası olarak spor tarihine adını yazdırmış olan Coubertin’in kendi buluşu olan olimpiyat halkalarının, olimpik düşüncüyü ustaca ve anlamlı bir şekilde sembolleştirdiği görülmektedir. Coubertin düşüncelerini şöyle açıklamaktadır: “Milletlerin birbirini karşılıklı olarak sevmelerini beklemek bir tür çocukluktur. Onların birbirini saymalarını istemek ise hiç gerçekleşmeyecek bir hayal değildir. Fakat Milletlerin birbirini saymaları için de önce tanınmaları gereklidir. İşte olimpiyat oyunları bunu sağlar” (Abalı, 1974: 134).

Antik çağlardan bugüne kadar uzanan olimpiyat oyunlarının olimpizm felsefesi ve ruhuna yakışır şekilde dünya barışı sağlama amacı taşıdığı ileri sürülebilmektedir. Günümüzün modern olimpiyat oyunlarında da bu amacı bir kez daha hatırlatan birçok semgesel anlatım göze çarpmaktadır.

Olimpiyatlarda uçurulan güvercinler barışın müjdecisidir. Olimpiyat ateşinden yükselen alevler, temiz ve yüce bir özlemin sembolüdür. Eski çağlara bağlanan olimpiyat yemini, hiç bir fark gözetmeden, bütün yarışçıları dürüstlüğü ve şerefiliğinin geçerli kurallarına bağlar. Kazananlar için yapılan ödül dağıtma törenleri, bu mutlu insanlara kendi milli marşlarının çalınması dolayısıyla kişisel başarıları ile ülkelerinden söz ettirmeye vesile teşkil eder (Abalı, 1974: 135).

Bu doğrultuda olimpiyat oyunları, dünya barışına hizmet etme misyonunun yanında, kültürlerarası karşılaşmalarda farklılığı tolere etme amacını da taşımaktadır. Bu organizasyonlar aracılığıyla, farklı kültürlere saygı duyma yetisi yerleşmekte ve kültürel farklılıkların zenginlik olduğu görüşü benimsenerek, farklı kültürlerin başarıyla yönetilmesi yolunda somut veriler ve önemli pratikler elde edilmektedir. Dünya barışını sağlamak ve kültürleri kaynaştırmak amacıyla ilk kez 1896 yılında başlayan modern olimpiyat oyunlarının, insanları ve ülkeleri bir araya getirip birbirlerini tanımalarını sağlama yolunda önemli yol katettiği bilinmektedir. Bu konu hakkında "IOC başkanı Brundage'nin 1952 yılındaki olimpiyatlarda D. Alman ve B. Alman takımlarını beraber yarıştırmaları sonucunda söylediği; 'politikacıların yıllardır elde edemediklerini spor alanında elde ettik' sözü çok şeyi ifade etmektedir" (Özdilek ve Şentürk, 2002: 480). Bu söz spor organizasyonları aracılığıyla, kültürlerin kaynaşması ve kültürlerarası barış rüzgarlarının esmesi yolunda önemli adımlar atılabileceğini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Günümüzde dünyanın en büyük spor organizasyonları arasında yer alan Universiade'nin (Dünya Üniversite Oyunları) olimpiizm ruhunun taşıyıcısı olarak kültürlerarası ilişkileri et-

kinleştirdiği ve kültürlerarası iletişim içerisinde kendine önemli bir yer edindiği söylenebilmektedir.

Kültürlerarası Spor Organizasyonu Temsili Olarak Universiade İzmir 2005 ve Erzurum 2011

Dünyanın farklı ülkelerinden gelen üniversiteli sporcuların yarıştığı ve doğası gereği farklı kültürlerin karşılaşmasına olanak veren yapısı ile iki yılda bir farklı bir kentte; Yaz ve Kış Oyunları olmak üzere iki şekilde düzenlenen ve milyonlarca insanı ekran başına kilitleyen, olimpiyat oyunlarından sonra dünyanın ikinci büyük spor organizasyonu olarak kabul edilen Dünya Üniversite Oyunları (The World University Plays) yani kısa adıyla 'Universiade', "Uluslararası Üniversiteler Spor Federasyonu FISU'nun (Fédération Internationale Sports Univercity) 1923'ten beri düzenlediği üniversitelerarası oyunların, 1959'da aldığı resmi ismidir" (İştegenç, 2007). Bu çalışmanın konusunu oluşturan Universiade 2005 İzmir Yaz Oyunları ve Universiade 2011 Erzurum Kış Oyunları'nın bu başlık altında, kültürlerarası iletişime katkıları göz önüne alınarak, pozitivist kuram içerisinden ampirik veriler doğrultusunda yorumlanmasının, kültürel karşılaşmalarda dikkat edilecek noktaları açığa çıkarması bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. 2005'te yapılan ve 2011'de yapılacak olan Universiade Oyunları'nı kültürlerarası iletişim disiplini açısından yorumlamadan önce, oyunlar hakkında genel bilgi vermek çalışmanın geneline ışık tutacaktır.

11-21 Ağustos 2005 tarihleri arasında İzmir'de yapılan Universiade 2005 -Dünya Üniversite Oyunları- her şeyin ötesinde dünyanın birçok ülkesinden gelen farklı

kültürleri birbirleriyle karşılaştırması bakımından kuşkusuz büyük önem taşımaktadır. "Medeniyetin doğduğu 5000 yıllık kent olan İzmir'de, tüm dünya gençlerini bir araya getirerek, üniversite gençleri arasında spor yoluyla kardeşliğin, dostluğun ve azmin teşvik edilmesine hizmet etmek, 23. Universiade 2005, İzmir Yaz Oyunları'nın amacı olmuştur". (İzmir Universiade 2005 Resmi Rapor, 2006: 9). 2005 yılında İzmir'de yapılan yaz oyunlarıyla birlikte, bu organizasyonda seyirci rekoru kırılmış olması; bir bakıma dünyanın gözünü Türkiye'ye yönelttiğinden, Türkiye'nin uluslararası bilinirliğine ve tanıtımına önemli bir katkı sağladığı ve bu katkının bundan sonraki süreçte de devam edeceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Burada yarışan dünyanın değişik üniversitelerinden genç sporcuların ülkemizin gönüllü kültür elçileri oldukları gözlenmektedir.

Daha önce 1971 yılında yine İzmir'de düzenlenen Akdeniz Oyunları'nda olduğu gibi, Universiade 2005 Yaz Oyunları'nın düzenlenmesi için Türkiye'nin gösterdiği çaba, spor yoluyla tüm dünya insanları arasında barışın paylaşılmasına ve yaygınlaşmasına verdiği büyük önemin bir göstergesidir. Universiade 2005, İzmir Yaz Oyunları kardeşliklerin ve dostlukların oluştuğu, sevginin paylaşıldığı ve en önemlisi barışın yaşandığı bir birliktelik olmuştur (İzmir Universiade 2005 Resmi Rapor 2006: 9).

Bu oyunlarda elde edilen başarının barışa, dostluğa ve kardeşliğe olan katkısını sürdürmek üzere Türkiye'nin olimpiyatlar için olan adaylığının güçlenmesi açısından da bir fırsat olduğu söylenebilmektedir. 23. Universiade 2005, İzmir Yaz Oyunları çerçevesinde dünyanın beş kıtasından ve 131 ülkesinden gelen ve yaklaşık 15 gün birlikte

olan üniversite öğrencilerinin bu süre içerisinde sporcu kimlikleri ve başarılarının yanında, adına yarıştıkları ülkeleri ve farklı kültürleri tanıma, Türk kültürünü de onlara daha yakından ve doğrudan tanıtmaya imkânına sahip bulunduğu görülmektedir. Universiade 2005, İzmir Yaz Oyunları bir spor şöleni olduğu kadar, kültürel etkinliklerin de yoğun olarak gerçekleştiği bir zaman dilimi olmuştur. Kültürel aktiviteler oyunlar öncesinde başlamış ve oyunlar esnasında da en yoğun dönemini yaşamıştır. "Şehirdeki galerilerde ve kültür merkezlerinde, oyunlar sonuna kadar devam eden resim, heykel, el sanatları, fotoğraf, takı tasarımı ve pul sergileri, Oyunlar Köyü'nde ise Geleneksel Kostüm, Geleneksel Çalgı, Geleneksel Türk El Sanatları, Halı-Kilim, Çorap, Çini-Seramik sergileri" (İzmir Universiade 2005 Resmi Rapor 2006: 82), kültürel aktiviteler içinde ön plana çıkmaktadır. Bu tür aktivitelerin Türk kültürünün tanıtılması açısından son derece önemli olduğu görülmektedir.

Universiade 2005 İzmir Yaz Oyunları'nda kültürlerarası ilişkilerin temel hedefi ise, "bu oyunların 'yerel ve ulusal bazda heyecan duyulan ve paylaşılan, gönüllü olarak sahada, sporsever olarak tribünde ve ekran başında bu deneyimi yaşamak için istek duyulan, Ege ve Türkiye için çok yönlü katma değer sağlayan' bir organizasyon olmasına olanak veren iletişimin kurulmasıdır" (İzmir Universiade 2005 Resmi Rapor 2006: 77). Bu hedefin gerçekleşmesine yönelik düzenlenen konserler ya da üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve Gönüllü İletişim Merkezi gibi çeşitli kurumlarda yapılan konferanslar; organizasyonu duyurmayı amaçlayan çeşitli afişler, reklamlar ve internet siteleri (forumlar, bloglar vb.) gibi araçlar da kullanılan iletişim platformları olarak değerlendirilebilmektedir. Kültürlerarası ileti-

şimin somut göstergeleri olan bu iletişim araçlarında tek sesliliğin sağlanıp gürültü faktörünün ortadan kaldırılması da, farklı kültür üyelerine ortak evrensel mesajların iletilmesinde ve ortak sinerji yaratılmasında son derece önemli rol oynamaktadır.

2005'te İzmir'in ev sahipliği yaptığı Yaz Olimpiyatları'ndan sonra, Uluslararası Üniversiteler Spor Federasyonu'nun (FISU), 2011 Dünya Üniversite Kış Oyunları Organizasyonu'nun, Slovenya'nın Maribor kenti ile yarışan Erzurum'da, Avrupa'nın ikinci büyük doğal kayak pistine sahip olan Palandöken'de yapılmasına karar verdiği bilinmektedir. 2011'deki Dünya Üniversiteler Kış Oyunları'nın (Universiade 2011) yoğun bir kulis, lobi ve başarılı iletişim faaliyetleri sonucu, Erzurum'da yapılmasına karar verildiği ileri sürülebilmektedir.

Erzurum'un Üniversite oyunlarına adaylığını destekleyici sebepler arasında, 41.000 öğrencisi ile Türkiye'nin en büyük üniversitelerinden olan Atatürk Üniversitesi'nin Erzurum'da bulunmasının, oyunlara gençlerin katılımını ve oyunlar için gerekecek olan yeterli sayıdaki gönüllünün sağlanmasını temin edeceği, bunun yanında Erzurum'un, Türkiye'nin en önemli kış turizm merkezlerinden biri olarak, her yıl ağırladığı çok sayıda yabancı ve yerli turistlerle halkta bir turizm kültürünün oluşmuş olması ön plana çıkmaktadır (Universiade Erzurum 2011 Tanıtım Kitapçığı 2005: 13).

Universiade 2011'in Erzurum'a kazandırılmasında tüm ülke insanlarının devlet, hükümet, valilik ve belediye olarak tek yürek olduğu görülmekte, Atatürk Üniversitesi'nin yaptığı çalışmaların, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, gazetecilerin, kayak federasyonu

üyelerinin son ana kadar yapmış oldukları etkili lobi çalışmalarıyla Erzurum'un Cumhuriyet Dönemi tarihinde en büyük organizasyona ev sahipliği yapacak olmasında önemli ve büyük rol oynadıkları ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber, Universiade gibi önemli spor organizasyonlarının, ülke lehine olumlu imaj ve prestij sağlamak için yürütülen etkin reklam ve propaganda araçları olduğunu da ifade etmek mümkündür. Büyük bir turistik hareketlenmeye yol açarak düzenleyici ülkeye siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan büyük getiriler sağlayan bu organizasyonlar, her şeyden önce ev sahibi ülkenin imaj ve itibar düzeyini de doğrudan etkilemesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. "Uluslararası tanıtımda önemli bir tanıtım aracı haline gelen spor organizasyonlarına ülkeleri, kurumları ve kişileri yönelten faktör; sporun kitlesel bir merak uyandırması ve böylece kitlesel bir ilgiye sahip olmasıdır" (Taşcıoğlu, 2000: 56). İmaj ve prestij çalışmalarını içeren spor organizasyonları bu noktada, kaynak konusunda olan ülkenin, destinasyonun ve toplumun çekici kılınmasını amaçlamaktadır.

Buna paralel olarak, Doğu Anadolu'yu dünyanın önemli kış merkezleri arasına sokmak için ilk adım olarak değerlendirilen kış oyunlarının Erzurum'da yapılması konusunda, kış oyunlarının sadece sportif değil, ekonomik sonuçları itibarıyla de Erzurum ve bölge için çok önemli olduğu, oyunlarla birlikte bölgede çok ciddi sportif altyapı yatırımları yapılacağı ve turizm sektörünün canlanacağı vurgulanmaktadır. Erzurum'un kazandığı yeni tesislerle kış turizmi için çok ciddi bir destinasyon olacağı, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin de bu sayede dışa açılacağı beklenmektedir. "Ayrıca dış politika açısından, bir ülkenin dünya ölçüsünde olumlu yönde propaganda yapması, bazen

aktüel bir nitelik taşıyan sportif başarılar ile gerçekleşmektedir. Bu durum milli bir prestij unsuru olarak hem iç, hem dış dayanışmayı güçlendirmek bakımından tüm ülkeler tarafından kullanılmaktadır" (Keten, 1993: 31). Bu gerçeği saptayan ülkelerin, Üniversiade gibi spor organizasyonları ile turistlerin dikkat ve ilgisini ülkelerin öne çıkarılan belli başlı cazibe merkezlerinden başka yörelere de çekebildiği ve o bölgelerin de gelişip kalkınmasına katkı sağladığı ifade edilebilmektedir. Dünya kamuoyuna cazibe merkezi olarak yansıyan şehir ya da ülkeler, farklı kültürlerin ilgisini çekerek kültürel etkileşimi zenginleştirmektedir.

2011 üniversite kış oyunlarının, spor tesisleri konusundaki yeniliklerin dışında, olimpiyatlardan sonra şehirlerin bambaşka bir görünüme büründüğü gözlemlendiğinden, şehircilik anlamında da Erzurum'a çok şey kazandıracağı görülmektedir. "Şehirde yapılması planlanan sosyal tesislerin, Üniversiade bittikten sonra bölge halkının kültürel gelişimine katkıda bulunması, Palandöken'deki yatırımların, ileriki yıllarda halkın da kış sporları ile ucuz ve kaliteli şekilde ilgilenebilmesini sağlaması beklenmektedir" (İştegenç, 2007). Kültürlerarası iletişim açısından insanları bir araya getiren, kaynaştıran ve bütünleştiren, bu noktada farklı kültürler arasında barış ve dostluğun tesis edilmesini sağlayan uluslararası spor organizasyonlarının, dünya kamuoyunda ülkelerin tanıtımını sağlayan önemli bir işlevi yerine getirdiği görülmektedir. Çünkü, günümüzde tüm dünya mediasında spor organizasyonlarına ilişkin haberlere, görüntülere ve fotoğraflara geniş yer verilmekte, buna paralel olarak da, kitlelerin spor faaliyetlerine karşı yoğun ilgisi ile karşılanmaktadır. "Bu vesileyle, uluslararası boyutta düzenlenen spor organizasyonları ile,

mümkün olan en iyi organizasyonu kitlelere sunmak, böylece organizasyonun yapıldığı yere daha fazla kişiyi getirebilmek, ayrıca ekranları, radyoları, gazeteleri ve dergileri başına milyonları çekmek önemlidir" (Taşçıoğlu, 2000: 63). Bu doğrultuda Avrupa'nın popüler kış sporları tesislerine tanıtım açısından zamanında büyük yararlar sağlayan Üniversiade yoluyla, uygarlığın ilk zamanlarından beri bir yerleşim bölgesi ve çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Erzurum'un, tüm dünya mediasının ilgisini çekerek popülaritesini de artırması ve kültürlerarasında yeni bir cazibe merkezi olması beklenmektedir.

Erzurum Kongresi'nin yapıldığı, Atatürk'ün ilk nüfus cüzdanını aldığı, manevi hemşehri ilan edildiği ve ilk mecliste milletvekili olduğu Erzurum'un, Cumhuriyet Tarihi açısından öneminin büyük olduğu bilinmektedir. Dört senelik yoğun bir çalışmanın ardından Erzurum'un, sahip olduğu tarihi ve kültürel dokusuyla dünyanın farklı kültürlerinden gelecek olan konuklarla tam anlamıyla bir kültür ve kardeşlik mozaiğini oluşturacağı söylenebilmektedir.

6000 yıllık geçmişe sahip olan ve dünyanın en önemli medeniyetlerine ev sahipliği yapmış olan kültür ve medeniyet şehri Erzurum, bu özelliğini Kış Oyunları sırasında daha da fazla ön plana çıkaracaktır. Oyunlar Köyü içinde çeşitli etkinliklerin gerçekleştirilmesinin yanında, kendi kültürel değerlerini sergilemek isteyen katılımcılar için uygun ortamlar sağlanacak ve bu şekilde siyasi sınırlar dışında kültürlerin paylaşılması sağlanacaktır. Üniversitede okuyan 41.000 öğrencinin de programların tüm aşamalarına katılmaları sağlanacak ve öğrencilerin sporcularla kaynaşması sağlanacaktır (Üniversiadeerzurum, 2007).

Erzurum şehir merkezinde ve çevresinde bulunan çeşitli tarihi eserlerin bulunduğu alanlara ücretsiz gezilerin düzenlenmesi, Türkiye'nin komşuları olan ülkelerden de uluslararası eğlence gruplarının davet edilerek etkinliklere katılmalarının sağlanması gibi yapılması planlanan tüm programlarla kültürlerarası bir kaynaşmanın hedeflendiği görülmektedir. Bu örneklerle birlikte, hükümetin İzmir'de düzenlenen yaz oyunlarına verdiği destekle meydana gelen başarının Erzurum'a referans olduğu gözlenmektedir. İki kent arasında bir 'Üniversiade Kardeşliği'nin oluştuğu ve Erzurum-İzmir (Doğu-Batı) diyalogunun ortak projelerle gelişeceği ifade edilmektedir. "İzmir, 2005'te 15.000 misafir ağırlarken, Erzurum Üniversiade 2011'e de, 3 bini yarıncı olmak üzere 10 bin kişinin katılması beklenmektedir" (Baş, Hürriyet, 2007). Dolayısıyla farklı kültürlerin kaynaşması anlamında İzmir ve Erzurum'un Doğu-Batı ekseninde önemli buluşma noktalarını oluşturduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle Üniversiade gibi önemli sportif organizasyonlarda kültürlerarası iletişimin unsurlarından yararlanmak ve edinimleri hayata geçirmek gerekmektedir.

Üniversiade Projelerinde Kültürlerarası İletişimin Etkinliğini Arttıracak Öneriler

Çalışmanın genelinde vurgulandığı gibi, Üniversiade öncelikle kültürlerarası etkileşimlerin ve deneyimlerin yoğun olarak yaşandığı dinamik bir iletişim sürecidir. Üniversiade gibi dünya kamuoyunun yakından takip ettiği uluslararası etkinliklerin başarısı, kültürlerarası iletişim yetkinliği ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle Üniversiade'nin her yönden amacına ulaşması için, bu organizasyona ev sahipliği yapan ülkenin tüm aktörleri ile birlikte, kül-

türel farklılıklara duyarlı ve kültürlerarası iletişim konusunda bilgili olması gerekmektedir. Kuşkusuz Üniversiade gibi, dünya çapında geniş yankı uyandıran sportif organizasyonlarda kültürel ilişkilerin etkinliğini sağlayacak önerilere yer vermek, kültürlerarası iletişimin de sağlam bir zemine oturmasına ve farklı kültür üyeleri arasındaki iletişimin sağlıklı yapılandırılmasına yardımcı olacaktır.

Bilindiği gibi her şeyden önce, kültür ürünü olarak dil, kültürlerarası iletişimde önemli rol oynamaktadır. Ancak kültürlerarası iletişim söz konusu olduğunda, sadece teknik anlamda ne söylendiğini anlayacak kadar yabancı dil bilgisinin gerekliliğinden bahsedilmemekte, söylenenlerin daha geniş anlamda, o kültür bağlamında ne ifade ettiğini anlamak ve mesajların kültürel normlar çerçevesinde yapılandırılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Çünkü her toplumun kendine özgü kültürü ve değerler sistemi olduğu bilinmektedir. Bu nedenle söylenen sözcük ya da cümleleri, söz konusu kültürün kendi dinamikleri içinde değerlendirmek ve söylenenlerin o kültürde ne anlama geldiğini anlamaya çalışmak doğru olacaktır.

Sözlü bir ifadenin çoğunlukla iki boyutu vardır; yani söylenen kelime veya cümlenin bir sözcük anlamı, bir de toplumsal, sosyo-kültürel anlamı vardır. Başka bir deyişle bireyler, aslında dildeki kodlar vasıtasıyla değil, onların içerdiği kültürel anlamlar aracılığıyla iletişim kurarlar. Bu nedenle anlama olayı, sadece cümle içinde geçen kelimelerin anlamını bilmekle gerçekleşmez; önemli olan ne söylenildiğini anlamak değil, söylenen şeyin ne anlama geldiğini bilmektir (Selçuk, 1999: 320).

Söylemlerin ne ifade ettiğini anlamak,

kültürlerarası iletişim becerisinin arttırılmasıyla mümkün olmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde, belirli durumları anlatmaya yarayan kalıp cümleler, atasözleri ve deyimler gibi dilin spesifik kullanımına yönelik açılımları düz anlamına göre değil, söz konusu kültür içindeki metaforlar ve yan anlamlar göz önüne alınarak o kültür normları uyarınca anlamlandırmaya çalışmak, kültürlerarası iletişim açısından doğru bir yaklaşım kabul edilmektedir. Bu nedenle, bu organizasyonlarda yer almış ve alacak gönüllülere, kültürlerarası iletişim konulu eğitimler vermek ve farklılıklara duyarlı olunmasını sağlamak, kültürlerarası karşılaşmaların sağlığı açısından yerinde bir davranış olacaktır. Üniversiade 2005'te birçok üniversite, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin desteği ile, organizasyonda yer alacak görevlilere yönelik kültürlerarası iletişim yetkinliğini arttıracak yoğun eğitim programlarının verildiği bilinmektedir. Benzer uygulamaların Erzurum 2011 için de yapılması, bir diğer ifade ile kültürlerarası iletişim yeterliğine sahip bir organizasyon temsili için bu hazırlıklara önem verilmesi, kültürlerarası ilişkilerin sağlıklı bir zemine oturmasına katkı sağlayacaktır. Yabancı dil bilgisiyle kültürlerarası iletişimin ilk basamağını gerçekleştirecek olan bu görevlilerin, dile hakim oldukları kadar, aktarılan mesajların o kültürde ne ifade ettiğini anlayacak kadar da kültürlerarası iletişim becerisine sahip olmaları gerekmektedir.

Buradan da anlaşıldığı gibi, kültürlerarası iletişimde sözcüklerin gerçek anlamını bilmekten öte, sosyal yaşamda o kültür içinde ne anlama geldiğini kavramak, iletişim sürecinin başarısını doğrudan etkilemektedir. Aksi bir durum önyargılara yol açıp, farklı kültürler arasındaki iletişimi sekteye uğratabilecektir. "Luchtenberg'in de işaret ettiği

gibi yabancı dili son derece iyi kullananlar bile zaman zaman sosyo-kültürel bariyerlere çarpmakta ve adeta hiçbir şey anlamaz hale gelebilmektedirler" (Selçuk, 1999: 320). Bu da dilin, hangi alanda olursa olsun, parçası olduğu kültür ve toplumun sosyo-kültürel normları çerçevesinde anlamlandırılacağını göstermektedir. Üniversiade 2005'te bu konuya gereken hassasiyetin verildiği gözlenmektedir. Üniversiade 2011'de de yapılacak sunumların ve röportajların bu noktadan hareketle, farklı kültürler hakkında bilgi sahibi ve gerçekte ne söylendiğini o kültür kalıpları içinde açıklayıp aktarabilecek gönüllülerle ve/veya profesyonellerle yapılması, farklı kültürlerin birbirini doğru anlamasını sağlayacak ve yanlış anlamalar ile bunlardan kaynaklanacak önyargıları yok ederek kültürlerarası kaynaşma sürecini hızlandıracaktır.

Kültürlerarası iletişimin başarısı ya da başarısızlığına etki eden faktörlerden birini de sözlü ve sözsüz iletişim kodları oluşturmaktadır. Sözsüz iletişim mesajlarının, sözlü mesajlara göre daha karışık ve anlamlandırılmasının daha zor olduğu bilinmektedir. "Sözsüz iletişimde de sözlü iletişimde olduğu gibi, belirli anlamları aktarmak için belirli sembollerden yararlanılır. Sözlü iletişimdeki sözel sembollerin yerini, sözsüz iletişimde jest ve mimikler, renkler, duruş ve hareketler, dış görünüş ve bakışlar alır. Her iki iletişim türünde mesajları bireyler üretir" (Kartarı, 2001: 141). Sözlü ya da sözsüz iletişim biçimlerinin birbirine oranla daha tercih edilebilir olduğunu da kültür belirlemede ve ister sözlü, ister sözsüz olsun, kurulan iletişim herkesin kendi kültürüne göre bir anlam ifade etmektedir. "Her toplumun kültüründe sözsüz iletişim öğeleri dağılımı ve bu dağılımın kullanım biçimi kendine özgüdür. Örneğin, gülme davranışı insanın

sevincini, bir şeyi komik bulmasını yansıması açısından evrensel bir davranış olmakla birlikte, kimin nerede ve nasıl güleceği kültürel olarak belirlenmektedir" (Altıntaş ve Çamur, 2004: 63). Bu noktada konuşma ve yazı diline göre daha evrensel sayılan sözsüz iletişim biçimlerinin, anlamları açısından benzerlikleri bulunmasına karşın, kültüre göre biçimlendiği görülmektedir. Sözsüz iletişimin farklı kültürler arasında geliştiği Üniversiade 2005'te olduğu gibi, Üniversiade 2011'de de iletişim etkinliğinin sağlıklı gelişip devam etmesi açısından, her bir kültürün, diğerlerini kendi değerlerine uymaya zorlamadan anlamaya çalışmak zorunda olduğunu, çok basit gibi görünen her hareketin arkasında bile uzun bir kültürel geçmiş ve normlar bütünü olduğunu unutmamak gerekmektedir.

"İlk insanlarda beden dillerinin benzer işaret ve davranışları içermesine karşın, insanların çoğalarak, grupları, toplulukları, toplumları ve kültürleri oluşturmasıyla birlikte yaşam tarzlarına, alışkanlıklarına, iklimlerine, inançlarına da bağlı olarak beden dillerinde de kültürel farklılıkların ortaya çıktığı gözlenmektedir" (Kaşıkçı, 2002: 95). Kültürlerarası beden dili farklılıklarının önemi, kişinin yabancı bir ülkeye gitmesi ya da bir ülkeye gelen farklı kültürlerden insanların gözlenmesi durumunda ön plana çıkmaktadır. Kişinin beden diliyle verdiği mesajların çevresindeki kişilerle ve farklı ülke insanları ile anlaşmasında en temel araç olduğu, bu noktada öncelikle beden dilini kullanarak karşısındakinin sözsüz mesajlarını çözmeye çalıştığı gözlenmektedir. Bununla birlikte iletişim sürecinde kültürel farkların artması durumunda, diğer insanların duygu ve düşünce akışını değerlendirebilmede güçlüklerle karşılaşıldığı görülmektedir. Farklı kültür gruplarına girdikçe sözsüz iletişim

mesajlarının ayrıntılarını değerlendirmenin zorlaştığı, buna paralel olarak o insanların kültürünü, ilişkilerini, iletişimlerini ve dünyaya bakışlarını tanımanın; kısaca kültürlerarası iletişim konusunda bilinçlenmenin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

"İletişimde vericinin mesaja yüklediği anlam içinde, kendi kültürünün dünyayı algılayış biçimi ve o kişiye ait bireysel bütünlük vardır. İnsanın bireysel ihtiyaçlarını ifade biçimi, içinde yaşadığı ailenin ve toplumun değerleri ile etkileşim içindedir" (Baltaş ve Baltaş, 2001: 24). Öfke, sevinç veya şaşkınlık gibi ortak yaşanan duygularda bile, farklı kültüre ait olanı anlamayı zorlaştıran, aynı kültürel ortamda bulunanları daha kolay ve rahat anlaşılır yapan ayrıntıların bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla kültüre has sözsüz davranışlar hakkında bilgisizlik nedeniyle iletişim problemlerinin ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. "Beden dili araştırmalarının ağırlık noktası, hem kendi davranışlarımızın hem de yabancı davranışların daha iyi bilincine varmamız için o kültürün şartlarını araştırmak olmalıdır" (Schober, 2003: 175). Bu çerçevede sözlü iletişimi desteklemek için kullanılan sözsüz iletişim mesajlarının, gönderenin kültüründe olumlu anlam taşıırken, alıcının kültüründe hiçbir anlam ifade etmeyebileceği ya da yanlış anlamalara yol açabileceği unutulmamalıdır. Örneğin; Türk kültüründe 'aferin', 'bravo' gibi kutlama sözcükleri, alıcının omuzuna dokunma eylemiyle söylendiğinde, sözel iletişimi destekleyici rol oynamaktadır. Ancak Kuzey Avrupa kültürleri sözel iletişim ile duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktırırken, dokunma gereksinimi duymamaktadır. "...Bazı kültürlerde insanların birbirine dokunması doğal sayılırken, diğerlerinde hoş karşılanmamaktadır. Dokunmanın onaylandığı kültürlerde kişiler birbirlerine daha

yakın durabilirler ve daha uzun süre doğru-
dan karşısındaki kişiye bakabilirler. Oysa
dokunmanın hoş görülmediği toplumlarda
yakın durmak, dikkatlice ve uzun süreli
bakmak olumsuz değerlendirilir" (Sargut,
2001: 65-66).

Üniversiade İzmir 2005 ve 2011'de Erzu-
rum'da yapılması planlanan Olimpiyat O-
yunları'nda Türk ve Kuzey Avrupa ya da
buna benzer zıt kültürlerde yetişen sporcuların,
sözsüz iletişim alanında farklılaşmadan
dolayı birbirlerini yanlış anlayabilecekleri
olasılığı göze çarpmaktadır. Türk sporcular
Kuzey Avrupalı sporcuları soğuk ve kendini
beğenmiş, Kuzey Avrupalılar ise Türk spor-
cuları gereğinden fazla, rahatsız edici bo-
yutta samimi ya da rahat olmakla suçlaya-
bilecektir. Oysa kendini beğenmiş ya da
gereğinden fazla samimi olarak değerlendirile-
bilecek sporcular, sadece kendi kültürle-
rinin öğretilerine ve kalıplarına uygun hare-
ket ediyor olacaktırlar. Dolayısıyla sporcu-
ların birbirleri hakkında yorum yapmadan
önce, ait oldukları kültürü öğrenmeye çalışıp
anlamaları gerekmektedir. Örneğin; "...Batı
kültürü somut, ölçülebilir ve nesnel kav-
ramları, öngördüğü iletişim modelinde de
kullanmaktadır. Oysa Doğu kültürlerinin
kullandığı varsayılan iletişim modeli soyut,
niteliksel ve öznel özellikler içermektedir.
İletişim modellerine dayalı olarak Batı ve
Doğu kültürleri arasında olduğu varsayılan
farklılık, kültürel göreceliği doğrular nite-
liktedir" (Sargut, 2001: 166). Örneklerde de
vurgulandığı gibi birbirinden farklı davranış
kalıpları, farklı kültürel normlardan kay-
naklanmaktadır. Böylece hangi davranışların
üstün tutulduğu, hangilerinin olumlu ya da
olumsuz değerlendirildiği de kültürel farklı-
lıkları oluşturmaktadır. Bu değerler, birbi-
rine taban tabana zıt kültürel normlar da
yaratabilmektedir.

Bu nedenle kültürel karşılaşmaların yaşan-
dığı Üniversiade gibi geniş çaplı organizas-
yonlarda kültürlerarası iletişim verileri doğ-
rultusunda hareket etmek, iletişim kazalarını
önlemede önemli rol üstlenmektedir. Bu
anlayışın yerleşmesi; kültürel aktarma, an-
lama ve anlaşmaların, bir başka deyişle;
kültürlerarası iletişimin kalitesini olumlu
yönde etkileyecektir. Kültürlerarası ileti-
şimde mesajların tam olarak algılanıp an-
lamlandırılması kültürlerarası iletişim yeter-
liğini gerekli kılmaktadır. "İletişim yeterlili-
ğini zaman zaman izleyicilerin kişilik yapı-
ları da etkileyebilmektedir" (Lasswell, 1997:
43). İletişime açık ya da kapalı olmak ya da
az veya çok konuşkan olmak, kişilik yapısı
olarak değerlendirilmektedir. Aynı kültür-
deki iletişim süreci içinde bile farklı değer-
lendirilen bu özellikler, söz konusu kültür-
lerarası iletişim olunca, daha da büyük önem
taşımaktadır. Bu tanımlamaların, farklı kül-
türlerde oldukça farklı bakış açıları ile yanlış
anlaşılması ortaya çıkaran potansiyel risk
faktörleri olduğu ve kültürlerarası iletişim
yeterliğini zorunlu kıldığı görülmektedir.
Kültürlerarası iletişim yeterliği, bireyin, etki-
leşim içinde olduğu veya olacağı kültürü
araştırıp değerler sistemi hakkında bilgi
sahibi olduktan sonra, önyargılardan ve
kalıp düşüncelerden uzaklaşarak, öğrendik-
lerini iletişim becerisi olarak davranışlarına
yansıtmasını gerektirmektedir.

Kültürlerarası iletişim konusunda önemli
noktalardan birini de din oluşturmaktadır.
Kültürlerarası iletişim vizyonuna uygun ola-
rak, farklı dinleri eleştirmek, hor görmek
yerine, farklı inançlara saygı duymak ve
inanç özgürlüğünü olumlayan bir tavır için-
de bulunmak gerekmektedir. Üniversiade
2005'te, bu konuda çalışmaların yapılmış
olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda; "O-
yunlar Köyü'nde, farklı dinlere mensup

sporculara hizmet vermek üzere 6 din merkezi kurulmuştur. Cami, Sinagog, Hristiyan Şapeli, Katolik Kilisesi, Ortodoks Kilisesi ve Dua Odası merkezlerinde din adamları gönüllü olarak görev almıştır” (Ak, ntv-msnbc, 2005). 2011’de Erzurum’da da kültürlerarası iletişim bağlamında dini hizmetlerin yerine getirilmesi konusunda aynı hassasiyetlerin gösterilmesi beklenmekte ve kültürlerarası iletişimin başarısı açısından bunun bir zorunluluk olduğu söylenebilmektedir. Bazen dini inançların yemek tercihlerini etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle Universiade gibi farklı kültürlerin buluşmasını sağlayan ve iletişim yönü güçlü spor organizasyonlarında, farklı kültürlerin damak zevkine ve din anlayışlarındaki geçerli kriterlere uygun mönü sunmak gerekmektedir. Örneğin; İslam dini kuralları gereği, Müslümanlar domuz eti yememektedir. Ancak her dinde böyle bir kısıtlama bulunmadığından, sadece tek boyutlu bir bakış açısıyla Universiade organizasyonlarında yiyecek listelerine domuz eti ve mamullerini koymamak, farklı dinlere, dolayısıyla, kültürlerarası iletişime gereken hassasiyetin verilmediği izlenimini uyandıracaktır. Oysa ki farklı kültürlerle karşılaşmalarda dine gösterilen saygı ve hoşgörü, dikkat edilmesi gereken noktalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı kültürlerin dinlerini ve inanç sistemlerini tanıyıp ona uygun hareket etmek, yargılayıcı olmadan anlaşmaya ve farklılıkları kabule yönelik bir iletişim tarzı benimsemek, başarılı kültürel iletişimin hareket noktalarından birini oluşturmaktadır.

Universiade İzmir 2005’te dünyanın her yerinden sporcunun katıldığı Olimpiyat Köyü’nde, yemek ihtiyacının karşılanması için de gerekli pratik düzenlemelerin yapıldığı bilinmektedir. Örneğin; “03-23 Ağustos 2005 tarihleri arasında Konaklama Alanı’nda

yer alan Sporcu Yemekhanesi’nde self-servis yiyecek-içecek hizmeti sunulmuştur. Konuklar diledikleri kadar yiyecek alma hakkına sahip olmuşlardır. Mönü, uluslararası mutfaklar ve geleneksel Türk mutfağının bileşiminden oluşmuştur, vejetaryen yemekleri de mönüde yer almıştır” (Özsavrangil, Akşam, 2005). Bu verilerden hareketle 2011’de Erzurum’da yapılacak olan Kış Oyunları’nda da farklı kültürlere hitap etmesi beklenen yemek ihtiyacı konusunda ise şu tür düzenlemeler yapılmaktadır:

Teknik delegeler, hakemler ve temsilciler; uluslararası mutfak yemeklerini kaldıkları otellerde açık büfe ve/veya alakart olarak alabileceklerdir. Oyunlar köyünde tüm yarışmacıların diyetine, özel beslenme ihtiyaçlarına uygun değişik yemek tercihleri sunan ve aynı anda 6000 kişiye hizmet edebilecek restoranlar mevcuttur. Tesisler, tüm yarışmacılar ve görevliler için FISU standartlarına uygun her türlü hizmeti verebilecektir. Ayrıca yarışma alanlarında ve gereken diğer alanlarda da FISU standartlarında yemek sunumu yapılacaktır (Universiadeerzurum, 2007).

Bu noktalara dikkat etmek, farklı kültürlere gösterilen hassasiyetin bir belirtisi olarak büyük önem ve değer taşımaktadır. Sporcuların farklı kültürlerde olmalarına rağmen başarılı bir şekilde ağırlanması, sağlıklı kültürlerarası ilişkileri tehdit eden önyargıları ortadan kaldıracak; dahası, fikir liderleri olarak sporcuların dünya kamuoyunda ülkeye yönelik olumlu söylemlerde bulunmaları gibi kültürlerarası iletişimde hedeflenen sonuçları beraberinde getirecektir.

Türk ve ABD’li gençlerin Universiade 2005’e ve 2011’de Erzurum’da yapılacak olan

Universiade'ye katılma nedenleri de kültürlerarası farklılaşmaya örnek olarak gösterilebilmektedir. Çünkü sahip olunan değerler, kültür tarafından belirlenmekte ve aktarılmaktadır. "Değerler genel olarak toplumların yapısal modellerine uygun olarak paylaşılmaktadır...Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasal doktrin bireyciliği temel ahr" (Lasswell, 1997: 41). ABD'de bireyci kültür egemendir, bu nedenle sporcu kendini gerçekleştirmek veya egosunu tatmin etmek amacıyla bu organizasyon içinde yer almak isterken, kollektivist kültürden gelen Türk gencinin, ülkesinin adını dünyaya duyurmak ve ülke imajına katkıda bulunmak için yarışmalara katılacağını düşünmek mümkündür. Bu iki farklı değer yargısı da, içinde yaşanan kültürden sosyalleşme süreciyle öğrenilmekte ve farklı kültürel boyutları oluşturmaktadır. Böylelikle farklı değer yargıları, doğru ve yanlış tanımları ortaya çıkmakta ve kültürü oluşturup kültürden beslenen bu kavramlar davranışlara yansıyor farklılıkları yaratmaktadır. Buna paralel olarak, her kültürün kendi baskın değerleri doğrultusunda insan ve davranış modeli, dolayısıyla sosyal yapı ürettiği görülmektedir. Buradan hareketle, kültür ve sosyal yapının da birbiriyle yakından ilgili kavramlar olarak karşımıza çıktığı söylenebilmektedir. Kültürden etkilenecek ortaya çıkan sosyal yapı, zamanla kültürü etkileyip değiştirmeye başlamaktadır. Kültüre uygun bir form kazanan sosyal yapı, kültür üzerinde belirleyici olmaktadır. Kültür önce sosyal yapıyı etkileyip daha sonra sosyal yapıdan etkilenen bir dinamik olduğu için, her toplumun sosyal yapısının da birbirinden farklı olduğu söylenebilmektedir.

Sosyal yapının mikro anlamıyla aile, eğitim, ekonomi, hukuk, siyaset, din vs. gibi kurumsal yapılar ifade olunurken makro anlamıyla

da bu kurumsal yapıları da içine alan sosyal ilişkiler sisteminin çatısı tanımlanmaktadır. Bu ayrımı da dikkate alarak sosyal yapı, tarihsel ve mekansal birliktelik gösteren insanların, gerek doğaya ve gerekse etkileşimde buldukları sosyal çevrelerine uyumu sürecinde oluşturmuş oldukları anlamlar, değerler, norm ve amaçlar çerçevesinde kurdukları ilişkilerin görece olarak kararlı olan çatısıdır şeklinde tanımlanabilir (Erol, 1993: 242).

Bu anlayışa göre, Universiade organizasyonları dahil her türlü kültürlerarası iletişim platformunda kültürel göreceliliğin esas alınması zorunludur. "Kültürel görecelik, bir toplumdaki kurumları, ilişkileri veya diğer kültürel unsurları, başka bir toplumun anlayış ve yargılarıyla anlamamanın imkansız olduğunu iddia eder. Her toplumun kültür değerleri, ancak o toplumun referans çerçevesiyle anlaşılabilir; dışarıdan anlamaya çalışma tahrif eder, daha anlaşılabilir hale getirir" (Demir ve Acar, 1992: 225). Yine de kültürleri anlamaya ve anlamlandırmaya yönelik çabalar, toplumların sosyal sistemleri ile birlikte kültürün de sürekliliğini sağlamaktadır. Çünkü kültür sadece davranış kalıpları oluşturmamakta, bireylerin düşünsel art alanlarının nüveleri ile bireysel ilişkilerin içeriğini ve niteliğini de belirlemekte ve iletişim sayesinde gelecek nesillere aktarılmaktadır. Universiade'ye katılacak olan her sporcunun da kendi kültüründeki sosyal yapının kalıntılarını getireceği ve ona uygun davranışlar sergileyeceği unutulmamalıdır. Bu nedenle sporcuların ülkelerinin sosyal yapısını ve dolayısıyla kültürlerini eleştirip yargılamadan, farklılıklara saygılı bir tutum içinde olmak ve bunu davranışlara yansıtmak, kültürlerarası iletişimin etkili bir şekilde yönetilmesini sağlayacaktır. Kültürlerarası iletişim açısından Universiade gibi

geniş çaplı organizasyonlara başarılı bir ev sahipliği yapan ülkenin dünya kamuoyunda bilinirlik, tanınırlık, imaj ve itibarı düzeyi yükselecek ve böylece söz konusu ülke uzun vadede kültürlerarası ilişkilerin gelişmesi gibi önemli kazanımlar elde edebilecektir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kültürlerarası iletişim genel kapsamı ile; dil, din, tarihsel art alan, sosyal yapı, psikolojik dinamikler gibi insanın varlık alanına ait temel konuların incelenmesini ve uluslararası ilişkilere yön veren siyaset, diplomasi, medya, sanat, spor gibi giderek genişleyen faaliyet alanlarında dikkate alınmasını gerektiren çok boyutlu bir süreci ifade etmektedir. Küreselleşme atakları ile gün geçtikçe daha da karmaşık bir yapı taşıyan bu faaliyet alanları içinde, en büyük ilgiyi birçok sosyolojik araştırmaya da konu olan spor organizasyonlarının çektiğini söylemek mümkündür. Öyle ki, dünyanın bir ucundan bir ucuna geniş kitleleri gönüllü olarak bir araya getiren eski ve yeni tüm sportif faaliyetler, bugün kültürlerarası iletişimin en etkili temsilcileri olarak görülmekte ve gelecekte de bu eğilimin artarak devam edeceği öngörülmektedir.

Üniversiade projeleri de spor organizasyonlarının dinamik bir uzantısı olarak kültürlerarası karşılaşmaların popüler örnekleri arasında değerlendirilmekte ve farklı kültürlerin etkileşim sürecinin verimliliği açısından, bu gibi organizasyonlarda kültürlerarası iletişimin bilinçli ve planlı bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle Üniversiade çalışmalarında teknik detaylar kadar, kültürlerarası iletişim disiplinine ilişkin detaylara ve temel konulara eğilmenin, bu organizasyonların inşa ettiği kültürel ilişkilerin zenginleşip sağlıklı bir

atmosferde yürütmesine büyük katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Kültürlerarası iletişim kazalarını önlemek için Üniversiade İzmir 2005'te, profesyonel ve gönüllü ekibin kültürel ilişkileri güçlendirmek adına birçok uygulamayı başarıyla gerçekleştirdiğinden söz etmek mümkündür. Organizasyonu başarıya taşıyan bu uygulamalar arasında, kültürlerarası iletişim yetisini geliştirmek için alanında uzman isimler ve üniversitede görevli öğretim üyeleri tarafından verilen iletişim eğitimleri, ibadet pratikleri ve damak zevki gibi kültürel farklılıklara duyarlı düzenlemeler, organizasyona hazırlık, organizasyon süreci ve sonrasına dair farklı kültürleri tanımayı amaçlayan araştırma aşamasının verilerinden yararlanmanın büyük yer tuttuğu ileri sürülebilmektedir. Üniversiade İzmir 2005 örneğinde olduğu gibi, Üniversiade Erzurum 2011'in de başarılı ve etkili kültürlerarası iletişim örneği olması için, organizasyonda görev alacak gönüllü ve profesyonellerin öncelikle kültürlerarası iletişim yeterliğine sahip olması gerektiği söylenebilmektedir. Kültürlerarası iletişim yeterliğini etkileyen en önemli faktörlerin başında da araştırma ve bilgi gelmektedir. Bu nedenle kültürlerarası karşılaşma ve etkileşimlerde, iletişim sürecinde oluşabilecek kopuklukları önlemek için, o kültür hakkında araştırma yapıp bilgi toplamak ve bu bilgiyi iletişim sürecine olumlu katkı sağlayacak şekilde kullanmak, büyük önem taşımaktadır. Üniversiade 2005 için hazırlanan Olimpiyat Köyü örneğinde olduğu gibi, 2011'de Erzurum'da yapılacak olan üniversite oyunlarında da farklı dinlere, damak zevkine ve farklı kültürlerle yönelik hazırlıkların, araştırma ve bilgi toplama evresindeki verilere dayanarak yapılması gerekmektedir. Kültürlerarası iletişim yeterliği, söz konusu kültürü kendine özgü dinamik-

ler doğrultusunda değerlendirme duyarlılığı kazandırmaktadır. Dolayısıyla Universiade' de farklı kültürlere mensup birey ya da gruplara yönelik etkili iletişim sürecini başlatmak için onların geçerli değerlerini dikkate alan ve söz konusu kültürün olumladığı davranışlarda bulunma gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Bilindiği gibi kültürlerarası iletişimin başarısına doğrudan etki eden; normlar, etno-merkezcilik, kalıp düşünceler ve önyargular, iletişimin kalitesini olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla kültürel karşılaşmaların önemli temsilcileri olan bu tür organizasyonlarda ilk olarak, farklı kültürlerin temsilcilerinin her birinin, kendi kültürlerine göre doğru-yanlış, iyi-kötü davranış kalıplarının var olacağını kabul etmek gerekmektedir.

Bu organizasyonlarda karşılaşılacak her bir davranış, o davranışı ortaya çıkaran kültürel normlar içinde gerçek anlamını ifade edecektir. Farklı kültürleri, sahip olunan kültür normları içinde tek bir çerçeveden değerlendirmek ise, etno-merkezciliği besleyeceği için kültürlerarası iletişimin başarısına gölge düşürecektir. Bu unsurlara gereken dikkatin ve hassasiyetin gösterilmemesi, kültürel kaynaşmanın oluşmasını engelleyici ve kültürel birliği zedeleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tüm bunların ışığında, çalışmanın genelinde de vurgulandığı gibi, Universiade organizasyonları ve bütün kültürlerarası etkileşimlerde, kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmek açısından önyargılardan ve genelleştirmelerden kaçınarak, kültürel farklılıklara değer verilip saygı duyulması; yargılama, eleştirme ve suçlamalardan kaçınılması, iletişim kurulan farklı kültürün insanlarıyla sözlü ya da sözsüz iletişime ait ortak kodların paylaşılarak yeni ortak dil ve davranış kalıplarının geliştirilmesi gerekliliği büyük önem taşımaktadır. 21. yüzyıl insanından beklenen; etno-merkezcilikten uzaklaşarak karşılıklı anlayış, işbirliği, saygı ve güvene dayalı çağdaş bir var oluş kültürü geliştirmektir. Kültürlerarası iletişimin özünde de, farklılıkları minimize etmek değil, farklılıklara saygı duymak, farklılıkları anlamaya çalışmak ve etkin bir şekilde yönetip kültürlerarası uyumu geliştirmek yatmaktadır. Bu açıdan çalışma genelinde Universiade İzmir 2005 ve 2011'de Erzurum'da yapılacak olan Olimpiyat Oyunları'na yönelik vurgulanan noktalar; kültürlerarası iletişim yetisini geliştirmek, farklı kültürleri yargılamak yerine anlamaya çalışmak ve farklılıklara saygı duyup farklılıklarla bütünleşerek sağlıklı kültürlerarası diyalogun kurulması, korunması ve geliştirilmesi için önemli birer ipucu olarak değerlendirilebilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abalı, A. (1974). *Gençlik ve Spor*. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık.
- Ak, M. (2005). İzmir'de Universiade Heyecanı. Haziran 15, 2005, <http://www.ntv.com.tr/news/328193.asp>.
- Altıntaş, E. & Çamur, D. (2004). *Beden Dili Sözsüz İletişim*. İstanbul: Aktüel Basım Yayın.
- Arıkan, M. (2004). *Nitelikli İnsan*. İstanbul: Bilge Yayınları.
- Baş, H. (2007). İyi ki Palandöken'deyiz Ek Yatırım da Yapacağız. Mayıs 30, 2007, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/5940616.asp?gid=52>.
- Baltaş, Z. & Baltas, A. (2001). *Bedenin Dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Demir, Ö. & Acar, M. (1992). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Doğan, O. (2004). *Spor Psikolojisi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Engin, İ. (1990). Kültür-Kişilik İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1-2, 171-176.
- Erkal, M. (1986). *Sosyolojik Açından Spor*. Ankara: Milli E.G. ve Spor B. Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Yayını.
- Erol, M. (1993). Sosyal İlişkilerin İçeriğini Belirleyen Etmenler. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15-16, 238-251.
- Erzurum Ticaret Borsası (2007). Üniversite 2011. Mayıs 21, 2007, <http://www.erkurumb.org.tr>.
- Gökçe, O. (2002). *İletişim Bilimine Giriş/ İnsanlararası İlişkilerin Sosyolojik Bir Analizi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güneş, S. (2001). *Medya ve Kültür*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Güven, Ö. (1999). *Türklerde Spor Kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- İlgaz, C. (2000). Toplumsal Açından Küreselleşme ve Küresel Kültür. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 10, 169-181.
- İstegenc.com.tr (2007). Üniversiade Tekrar Türkiye'de. Mayıs 11, 2007, <http://www.istegenc.com.tr/content/yasam/article.asp?lngArticleID=3845>.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla Yaşamak*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kaşıkcı, E. (2002). *Doğrucu Beden Dili*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Keten, M. (1993). *Türkiye'de Spor*. Ankara: Polat Ofset.
- King, A. D. (1998). *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi*. Gülcan Seçkin&Ümit H. Yolsal (Çeviren). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. (Orijinal kitabın basım yılı 1998).
- Lasswell, H. (1997). Toplum Yaşamında İletişimin Yapısı ve İşlevi. Nazife Güngör (Çeviren). *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4, 35-49.
- Maden, A. H. (1993). Yönetim ve Kültür. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1-2, 137-143.
- Moles, A. A. (1983). *Kültürün Toplumsal Dinamiği*. Nuri Bilgin (Çeviren). İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Moore, T. L. (1985). Business Office Becomes New Playing Field. *Advertising Age*, Vol. 56, No:85, 1-21.
- Özdemir, E. (2005). İngilizce Dil Programlarında Kültür Birliği Kurma. Şubat 22, 2005, <http://www.english.com>.
- Özdilek, Ç. & Şentürk, A. (2002). Günümüze Kadar Düzenlenen Modern Olimpiyat Oyunlarında Olimpizm Felsefesine Ters Düşen Politik ve Irkçı Uygulamalar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 466-480.
- Özsavranil, S. (2005). Üniversiade Dönüm Noktası. Şubat 13, 2005, <http://www.aksam.com.tr/ar.iv/aksam/2005/02/13/egeb/egeb1.html>.
- Samovar, L. A. & Porter, R. E. (1991). *Communication Between Cultures*. Canada: Wadsworth Publishing Company.
- Sargut, S. A. (2001). *Kültürlerarası Farklaşma ve Yönetim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Schober, O. (2003). *Beden Dili (Davranış Anahtarı)*. İstanbul: Arion Yayınevi.
- Selçuk, A. (1999). Kültürlerarası İletişimi Engelleyen Bazı Faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 319-324.
- Sümer, N. (1995). Kültür ve Suç. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1-2, 499-512.
- Taşçıoğlu, R. (2000). Türkiye'nin Uluslararası Tanıtımında Spor Organizasyonlarının Yeri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tural, N. (2006). *Küreselleşme, İletişim, Kültürlerarasılık*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Universiadeerzurum.org (2007). Universiade Erzurum 2011. Haziran 8, 2007,
<http://www.universiadeerzurum.org/tr/index.htm>.

Raporlar

İzmir Büyükşehir Belediyesi İletişim Merkezi (2006). 23. İzmir Universiade 2005, İzmir Yaz Oyunları Resmi Rapor, İzmir: Neşa Oıset.

Erzurum Valiliđi, Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi (2005). Winter Universiade Erzurum 2011 Tanıtım Kitapçığı, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.